

Czesław Francke

Idzików Górny, woj. wałbrzyskie,
Dwór, St. 3, AZP: 98-26/1

Informator Archeologiczny : badania 23, 98-99

1989

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

przeprowadzić badania między ścianą północną Dworu Zakonnego a murem miejskim oraz przystąpić do archeologicznej inwentaryzacji powierzchniowej chojnickiego zespołu osadniczego.

Materiały znajdują się w zbiorach Katedry Archeologii UŁ.

Badania będą kontynuowane.

Elbląg Stare Miasto patrz późne średniowiecze

Gdańsk St. 7 patrz późne średniowiecze

Głowno, woj. łódzkie,
St. 1, AZP: 62-54/16

Ośrodek Badań i Dokumentacji Zabytków
w Łodzi Muzeum Miasta Zgierza

Pracami w terenie kierował mgr Paweł Świątkiewicz, uczestniczyli A. Duras, M. Wierzbowski, konsultował doc. dr hab. Leszek Kajzer. Finansował WKZ w Łodzi i Muzeum Miasta Zgierza. Trzeci sezon badań. Dwór „na kopcu” z 2 poł. XVII w., piec garncarski z XVII/XVIII w.

Założono i wyeksplorowano dwa wykopy. W obrębie pierwszego, położonego na kulminacji kopca odsłonięto podstawę poziomego, dwupaleniskowego pieca garncarskiego o wym. 4 x 1-1,8 m, zorientowanego z SE-NW. Zbudowany był z cegiel i kamieni spojonych zaprawą wapienno-piaskową, dno tworzyła wylewka tejże zaprawy. Posiadał najprawdopodobniej kopolastą komorę wypału odgradzoną od gardzieli parami filarków. Posadowiony był na calcowej glinie i obsypany izolacyjną warstwą piasku.

Z piecem sąsiadowała od wschodu kamienna ława fundamentowa (?) o szer. 1-1,5 m i dług. 3 m, której część uchwycono w 1988 r. Tkwiła ona częściowo w gliniasto-próchnicznym nawarstwieniu stanowiącym najpewniej poziom użytkowy. Pozyskano z niego m. in. 11 okuć żel. i ich fragmentu, 3 fr. szkła okiennego, 11 fr. polewanych i zdobionych motywem roślinnym kafli piecowych, 7 fr. naczyń szklanych oraz 63 fr. glinianych. Materiał ten pochodzi najprawdopodobniej z XVII-wiecznego, względnie bogato wyposażonego budynku (dworku), który został całkowicie zniszczony.

W drugim wykopie, założonym na zachodnim skraju plateau kopca, odsłonięto dalsze partie przyziemia budynku odkrytego częściowo w 1988 r. Były to ślady drewnianej ścianki o dług. 3 m, biegnącej równolegle i w odległości ok. 2 m na północ od ceglano-kamiennego muru obwodowego. W poziomie użytkowym związanym z funkcjonowaniem budynku znajdowały się liczne fragm. drewna (reszki moszczenia), 200 fr. naczyń analogicznych do ceramiki wypalanej w piecu i datowanej groszem z 1767 r. oraz zawieszka-medalik z wyobrażeniem Matki Boskiej z Dzieciątkiem.

Pierwotną formą kopca było naturalne wyniesienie o peryglacialnej genezie, wys. ok. 4 m. W poł. XVII w. wzniesiono na jego kulminacji dwór o nieokreślonej konstrukcji. Niewykluczone, że stanowił on własność Stanisława Głowickiego herbu Roch wzmiankowanego w źródłach w 1633, 1648 i 1661 r. W XVIII w. niopodał pozostałości (?) dworu postawiono piec garncarski, a na zachodnim skraju wzniesienia budynek mieszkalny o mrurowanych ścianach obwodowych i drewnianych działowych.

Dokumentacja i materiał ruchomy znajdują się w OBiDZ w Łodzi i w Muzeum Miasta Zgierza.

Badania nie będą kontynuowane w przyszłym roku kontynuowane.

Gniezno woj. poznańskie patrz wczesne średniowiecze

Idzików Górny, woj. wrocławskie,
Dwór, St. 3, AZP: 98-26/1

Muzeum Archeologiczne we Wrocławiu

Badania prowadził mgr Czesław Francke. Finansował Uniwersytet Wrocławski w ramach programu badawczego „Przeobrażenia społeczne i narodowe na Śląsku”. Drugi sezon badań. Dwór renesansowy (ok. 1566 r. — 1799 r.?).

W literaturze krajoznawczej utrwalił się pogląd, że ruiny znajdujące się w Idzikowie Górnym to relikty strażnicy, zameczku, a więc obiektu o charakterze obronnym.

Dane historyczne każą wiązać początki budowy na I poł. XIV w. W tym też czasie, aż po koniec XV w. jej właścicielami mieli być przedstawiciele rodziny von Podetyn. 23 lutego 1566 r. majątek należący do Wolfganga von Geisler spłonął. Kolejna informacja, dotycząca losów obiektu pochodzi z 1799 r. Stwierdzono w niej, że budowla uległa zniszczeniu, a jej część przeznaczono na cele mieszkalne. Do dalszej dewastacji doszło po II wojnie światowej, kiedy to pozyskany z niej kamień wykorzystano do utwardzenia okolicznych dróg.

W 1988 r. w momencie podjęcia badań widoczna była jedna ze ścian szczytowych z czytelnym podziałem na 2-3 kondygnacje oraz przylegające krótkie odcinki ścian bocznych. Resztę przykrywała dach.

W wyniku badań wykopaliskowych odkryto zarys prostokątnej budowli o wymiarach 1830 x 915 cm z podziałem na 3 pomieszczenia mające po 685 cm długości przy 370, 520 i 520 cm szerokości. Odkryte wejście zlokalizowane było na styku z jednym z narożników budowli. Miało ono stosunkowo małe wymiary: 110 x 100 cm przy zachowanej wysokości dochodzącej do 70 cm. W ścianie pomiędzy dwoma z pomieszczeń zachowała się dolna partia łączącego je przejścia. Ponadto odczyszczono część otworu okiennego oraz pozostałości podłogi przypominającej klepsko. Wspomniane szczegóły dotyczą kondygnacji najniższej.

Jak wspomniano, przed przystąpieniem do badań widoczna była jedna ze ścian szczytowych. Jej wysokość dochodziła do 725 cm. Jak stwierdzono dolna kondygnacja budowli miała 330 cm wysokości przy 685 cm szerokości, a górna 315 cm wysokości przy 695 cm szerokości. Nad nimi starczyły resztki muru trzeciej kondy-

nacji mierzącego ok. 80 cm wysokości. W murze dolnej kondygnacji zachowały się 3 wnęki na osadzenie szułek sklepienia. Wynika z tego, że pomieszczenie było przykryte dwoma sklepieniami krzyżowymi. Na wysokości drugiej kondygnacji zarejestrowano 2 wnęki stąd wniosek, że pomieszczenie było przykryte jednym, dużych rozmiarów sklepieniem. Na poziomie drugiej kondygnacji zachował się także otwór okiepany (wykuszy?) ze śladami wielokrotnego przemurowywania, m. in. przy zastosowaniu cegły. Na granicy poszczególnych kondygnacji znajdowały się otwory na osadzenie belek pod podłogi. Podobne otwory, ale o mniejszych rozmiarach zarejestrowano po obu stronach okna oraz w przekrojach relikwów ścian bocznych.

Obieki badano metodą odkrywek architektonicznych zakładanych w jego obrębie i poza nim. W kilku z nich uzyskano poziomy: calca, użytkowego, podstawy muru, odsadзки.

Zabytki pozyskane z poszczególnych wykopów to przede wszystkim przedmioty o charakterze śmietnikowym pochodzące z XIX i początku XX w. Wyjątek stanowią 3 fragmenty ceramiki późnośredniowiecznej oraz fragmenty kafla renesansowych (nieliczne) i późniejszych.

Badania wykopaliskowe pozwoliły na zweryfikowanie dotychczasowych poglądów na temat funkcji obiektu. Można stwierdzić, że nie był to zamek, lecz wolno stojący dwór bez elementów obronnych. 3 fragmenty ceramiki późnośredniowiecznej z XIV-XV w. mogą świadczyć o tym, że wzniesiono go na miejscu starszej budowli. Na jej ślady nie natrafiono, stąd przypuszczenie, że mogła to być np. budowla drewniana, lub też że nie stała dokładnie w miejscu dworu, lecz gdzieś w sąsiedztwie. Obecnie jest to teren całkowicie przekształcony oraz zabudowany.

Na podstawie danych historycznych i uzyskanych w toku wykopalisk można przyjąć, że dwór wzniesiono po 1566 r. (pożar majątku), i że funkcjonował do 1799 r. W konsekwencji informacje pod wcześniejszymi datami należałoby wiązać z innym obiektem, obecnie nie istniejącym.

Badania zakończono.

Kołobrzeg — Stare Miasto woj. koszalińskie St. 48-63 patrz późne średniowiecze

Kraków — Stare Miasto Kraków — Ludwinków patrz wczesne średniowiecze

Kraków — Wawel patrz wczesne średniowiecze

Kraków — Wawel patrz wczesne średniowiecze

Kraków — Zwierzyniec Kościół Salwatora patrz wczesne średniowiecze

Lekno, gm. Wągrowiec woj. pilskie St. 3 patrz wczesne średniowiecze

Łubienko, gm. Tarnowiec woj. kroszeńskie St. 1 patrz wczesne średniowiecze

Mikołów, woj. katowickie Kościół św. Wojciecha patrz późne średniowiecze

Miłuki, gm. Elk woj. suwalskie patrz paleolit i mezolit

Przeworsk woj. przemyskie St. 11 patrz późne średniowiecze

Rościn, gm. Myślibórz,
woj. gorzowskie,
St. 1, AZP 41-07/— nie bad.

Muzeum Okręgowe w Gorzowie Wlkp.

Badania prowadziła mgr Teresa Witkowska z udziałem Stanisława Sinkowskiego. Finansował WKZ w Gorzowie Wlkp. Pierwszy sezon badań. Manufaktura fajek glinianych (2 poł. XVIII — XIX w.).

Celem badań było zlokalizowanie obiektów związanych z manufakturą fajek glinianych oraz pozyskanie materiału zabytkowego, świadczącego o jej działalności.

Stanowisko znajduje się wewnątrz wsi, w bezpośrednim sąsiedztwie XVIII — wiecznego pałacu, po jego północno-zachodniej stronie. W trakcie badań założono 3 wykopy o łącznej powierzchni 45,0 m².

Wykopy I, II założono w celu sprawdzenia, czy widoczne na powierzchni zarysy obiektu (nr 1) są budynkiem manufaktury. Bezpośrednio pod fundamentami (0,80 m pod powierzchnią ziemi) zalegała warstwa drobnych fragmentów fajek, przemieszana z gliną. Świadczy to o późniejszej chronologii obiektu nr 1 niż poszukiwana manufaktura.

Wykop III o wymiarach 2,0 x 10,0 m miał charakter sondażowy i odsłonił fragmenty trzech obiektów, z których dwa mogą pozostawać w łączności chronologicznej z okresem funkcjonowania manufaktury. Jest to droga zbudowana z małych, polnych kamieni, biegnąca wzdłuż linii południowy zachód — północny wschód (obiekt nr 3) o szerokości 1,40-1,60 m i grubości 0,65 m oraz konstrukcja kamienna o bliżej nieokreślonej funkcji (obiekt nr 4).

Po stronie zachodniej obiektu nr 4 odkryto warstwę wysypiskową fajek, która rozciąga się w kierunku zachodnim. Jej przebieg zakłócony jest w miejscu położenia drogi. Po drugiej stronie drogi warstwa ta ma swoją kontynuację. Warstwa o miąższości 10-18 cm leży na głębokości 1,20-1,40 m — 1,40-1,60 m.

W trakcie prac wykopaliskowych uzyskano materiał ruchomy w postaci bardzo licznych fragmentów fajek, związane z ich produkcją fragmenty pojemników do wypalania fajek i próbki wypalowe gliniane, a także fragmenty ceramiki, wyroby szklane i metalowe.

Materiały i dokumentacja z badań znajdują się w Muzeum Okręgowym w Gorzowie Wlkp.

Badania na stanowisku będą kontynuowane w przyszłym sezonie wykopaliskowym.

Sandomierz Wzgórze św. Pawła St. 2 patrz wczesne średniowiecze

Sławków, woj. katowickie St. 1 patrz późne średniowiecze

Siemowo, gm. Gostyń woj. leszczyńskie St. 1 patrz wczesne średniowiecze